

Apostolsko pismo "MITIS IUDEX DOMINUS IESUS"

APOSTOLSKO PISMO
U OBLIKU MOTUPROPRIJA

RIMSKOG PRVOSVEĆENIKA
FRANJE

MITIS IUDEX DOMINUS IESUS

KOJIM SE REFORMIRAJU KANONI ZAKONIKA KANONSKOG PRAVA
O PARNICAMA ZA PROGLAŠENJE NIŠTAVOSTI ŽENIDBE

Blagi sudac Gospodin Isus, Pastir naših duša, povjerio je apostolu Petru i njegovim nasljednicima vlast ključeva kako bi u Crkvi vršili djelo pravde i istine; ta vrhovna i opća vlast vezivanja i otpuštanja, ovdje na zemlji, potvrđuje, osnažuje i zahtijeva vlast pastira partikularnih Crkava snagom koje oni imaju sveto pravo a pred Gospodinom dužnost suditi svojim podložnicima.[1]

Crkva je tijekom stoljeća sve jasnije shvaćajući Kristove riječi u stvarima ženidbe temeljitije usvajala i izlagala nauk o nerazrješivosti svete ženidbene veze, razradila sustav ništavosti ženidbene privole te primjerenije uredila sudski postupak s obzirom na tu materiju, tako da crkvena stega bude što dosljednija ispovijedanoj vjerskoj istini.

Uvijek je to činila vodeći se vrhovnim zakonom o spasenju duša[2], jer Crkva je, prema mudrom naučavanju blaženog Pavla VI., božanski plan Trojstva, i stoga sve njezine ustanove, koje se uvijek mogu usavršavati, moraju težiti prenošenju božanske milosti i neprestano pogodovati, sukladno darovima i poslanju svakog pojedinca, dobru vjernikâ, što je i osnovna svrha Crkve.[3]

Svjestan rečenoga, odlučio sam pokrenuti reformu postupaka o ništavosti ženidbe, pa sam u tu svrhu uspostavio radnu skupinu, koja se odlikuje pravnim naukom, pastoralnom razboritošću i sudskim iskustvom, da pod vodstvom preuzvišenog Dekana Rimske rote izradi u kratkome vremenu nacrt reforme,

strogo poštujući načelo nerazrješivosti ženidbene veze. Predano radeći, ta je skupina izradila nacrt reforme, koji je, nakon što je podvrgnut pomnom razmatranju uz pomoć drugih stručnjaka, sada prenesen u ovaj motuproprij.

Prema tome, briga za spasenje duša koje ostaje – danas kao i jučer – najviša svrha svih ustanova, zakonâ i prava, potiče Rimskog biskupa da biskupima podastre ovaj dokument reforme, budući da oni zajedno s njime dijele odgovornost Crkve čuvati jedinstvo vjere i stege glede ženidbe kao temelja i izvora kršćanske obitelji. Reforma je potaknuta zbog velikog broja vjernika koji, iako žele postupati po savjesti, često odustaju od pravnih struktura Crkve zbog fizičke ili moralne udaljenosti. Ljubav i milosrđe stoga zahtijevaju da Crkva kao majka bude bliska svojoj djeci koja se osjećaju izdvojenom.

U tom je smjeru razmišljala većina moje braće biskupa okupljenih na nedavnoj izvanrednoj Sinodi, koja je tražila brže i dostupnije postupke.[4] Slažući se u potpunosti s tim željama, odlučio sam ovim motuproprijem donijeti odredbe kojima se ne pogoduje ništavosti ženidbe nego bržem postupku kao i opravdanoj jednostavnosti, kako srca vjernika koji čekaju na razjašnjenje svojeg stanja, zbog sporosti sudske odluke ne bi bila dugo opterećena tminama sumnje.

Učinio sam to hodeći tragom svojih prethodnika koji su htjeli da se parnice ništavosti ženidbe rješavaju sudskim a ne upravnim putem i to ne zato što to zahtijeva sama narav stvari, već stoga što je istinu o svetoj vezi potrebno štiti u najvećoj mogućoj mjeri: a to je upravo osigurano jamstvima sudske naravi.

Navodimo neke temeljne kriterije kojima je bio vođen rad na obnovi.

I. – *Jedna presuda u prilog ništavosti je izvršna.* – Prije svega činilo se prikladnim ne zahtijevati više dvije jednake odluke u prilog ništavosti ženidbe da bi se strankama dopustila nova kanonska ženidba, već je dovoljna moralna sigurnost koju je prvi sudac stekao sukladno pravnim odredbama.

II. – *Sudac pojedinac pod odgovornošću biskupa.* – Uspostava suca pojedinca, svakako klerika, u prvom stupnju povjerena je odgovornosti biskupa, koji u pastoralnom vršenju svoje sudske vlasti mora osigurati da se ne podliježe bilo kakvom laksizmu.

III. – *Sam biskup je sudac.* – Da bi se konačno pretočio u praksu nauk Drugog

vatikanskog koncila u materiji od velike važnosti, odlučeno je jasno izraziti da je biskup u svojoj Crkvi, u kojoj je postavljen za pastira i poglavara, samim time sudac među vjernicima koji su mu povjereni. Dakle, preporučuje se da, kako u velikim tako i u malim biskupijama, sam biskup pokaže znak preobrazbe crkvenih struktura[5] te da svoju sudsku službu u ženidbenoj materiji ne prepusti u potpunosti uredima kurije. To posebno neka vrijedi u kraćem postupku koji se ustanovljuje radi rješavanja očitih slučajeva ništavosti ženidbe.

IV. – *Kraći postupak.* – Naime, osim što je ženidbeni postupak ubrzan, predviđena je i kraća vrsta postupka – pored onoga na temelju isprava koji je sada na snazi – primjenjiva u slučajevima u kojima je navodna ništavost ženidbe potkrijepljena posebno jasnim argumentima.

Svjestan sam, ipak, da skraćeni postupak može dovesti u opasnost načelo nerazrješivosti ženidbe; upravo zato htio sam da u takvom postupku sudac bude sam biskup koji je snagom svoje pastoralne službe s Petrom najveći jamac katoličkog jedinstva u vjeri i stezi.

V. – *Priziv na Metropolitansko sjedište.* – Prikladno je da se ponovno uspostavi priziv na sjedište Metropolita, koji je na čelu crkvene pokrajine, budući da je ta služba, stabilna tijekom stoljećâ, znak sinodalnosti Crkve.

VI. – *Vlastita zadaća biskupskih konferencija.* – Biskupske konferencije, koje prije svega trebaju biti potaknute apostolskom težnjom doprijeti do raspršenih vjernika, neka posebno paze na dužnost sudjelovanja u već spomenutoj preobrazbi i neka u potpunosti poštuju pravo biskupâ da urede sudsku vlast u vlastitoj partikularnoj Crkvi.

Ponovna uspostava blizine suca i vjernikâ neće uspjeti ako biskupske konferencije ne budu poticale i pomagale pojedinim biskupima u provedbi reforme ženidbenog postupka.

Uz spomenutu blizinu suca, biskupske konferencije, poštujući pravednu i dostojnu naknadu djelatnicima sudova, neka se brinu, ako je to moguće, da se osigura besplatnost postupka, kako bi Crkva, pokazujući se vjernicima kao širokogrudna majka na području koje je tako tijesno povezano sa spasenjem duša, očitovala Kristovu besplatnu ljubav po kojoj smo svi spašeni.

VII. – *Priziv na Apostolsku Stolicu.* – Potrebno je ipak zadržati mogućnost

priziva na redoviti sud Apostolske Stolice, odnosno na Rimsku rotu, poštujući pradávnó pravno načelo, tako da se osnaži povezanost Petrove stolice i partikulárnih Crkava, ali pazeći pritom da se u provođenju tog priziva spriječi bilo kakva zloporaba prava i da ne bude ugroženo spasenje duša.

Vlastiti zakon Rimske rote u najskorije će vrijeme biti prilagođen pravilima reformiranog postupka, koliko to bude potrebno.

VIII. – *Odredbe za istočne Crkve.* – Imajući u vidu posebno crkveno i stegovno uređenje istočnih Crkava, odlučio sam istog dana donijeti zasebne odredbe kojima se preuređuju ženidbeni postupci u Zakoniku kanona istočnih Crkava.

Uzevši sve navedeno u obzir, odlučujem i određujem da se Knjiga VII. Zakonika kanonskog prava, Dio III., Naslov I., Poglavlje I. »Parnice za proglašenje ništavosti ženidbe« (kann. 1671-1691), od dana 8. prosinca 2015. u cijelosti mijenja kako slijedi:

Čl. 1 Mjerodavno sudište i sudovi

Kan. 1671 – § 1. Ženidbene parnice krštenih po vlastitom pravu pripadaju crkvenom sucu.

§ 2. Parnice o samo građanskim učincima ženidbe pripadaju građanskoj vlasti, osim ako krajevno pravo određuje da u tim sporovima, ako se vode uzgredno i sporedno, može suditi i riješiti ih crkveni sudac.

Kan. 1672 – U parnicama o ništavosti ženidbe, koje nisu pridržane Apostolskoj Stolici, mjerodavni su:

1. sud mjesta u kojemu je sklopljena ženidba;
2. sud mjesta u kojemu jedna ili obje stranke imaju prebivalište ili boravište;
3. sud mjesta u kojemu se stvarno treba prikupiti većina dokaza.

Kan. 1673 – § 1. U svakoj biskupiji sudac prvog stupnja u parnicama ništavosti ženidbe, koje pravom nisu izričito izuzete, jest dijecezanski biskup, koji sudsku vlast može vršiti osobno ili preko drugih, prema pravnoj odredbi.

§ 2. Neka biskup za svoju biskupiju osnuje biskupijski sud za parnice ništavosti ženidbe, poštujući ovlast istoga biskupa da se pridruži drugom bližem biskupijskom ili međubiskupijskom sudu.

§ 3. Parnice o ništavosti ženidbe pridržane su vijeću troje sudaca. Njemu mora predsjedati sudac klerik, a ostali suci mogu biti i laici.

§ 4. Biskup moderator, ukoliko nije moguće osnovati sudsko vijeće u biskupiji ili pri bližem sudu koji je bio izabran prema odredbi § 2, neka povjeri parnice sucu pojedincu kleriku, koji, gdje je to moguće, neka si uzme dva prisjednika prokušana života, stručnjaka u pravnim ili humanističkim znanostima, odobrena od biskupa za tu zadaću; istom sucu pojedincu, ako nije drugačije određeno, pripada sve ono što se daje vijeću, predsjedniku ili izložitelju.

§ 5. Sud drugoga stupnja za valjanost mora uvijek biti zboran, prema odredbi prethodnoga § 3.

§ 6. Sa suda prvoga stupnja priziva se na metropolijski sud drugog stupnja, poštujući propise kann. 1438-1439 i 1444.

Čl. 2 – Pravo pobijanja ženidbe

Kan. 1674 – § 1. Sposobni su za pobijanje ženidbe:

1. ženidbeni drugovi;

2. promicatelj pravde, kad je ništavost već razglašena, ako se ženidba ne može ukrijepiti ili ako to nije uputno.

§ 2. Ženidba koja nije bila pobijana za života oboje ženidbenih drugova ne

može se pobijati poslije njihove smrti ili smrti jednoga od njih, osim ako pitanje o valjanosti prethodi rješenju drugog spora bilo na kanonskom bilo na građanskom sudištu.

§ 3. Ako jedan ženidbeni drug umre za vrijeme trajanja parnice, neka se obdržava kan. 1518.

Čl. 3 – Pokretanje i istraživanje parnice

Kan. 1675 – Sudac, prije nego prihvati parnicu, mora biti siguran da je ženidba nepovratno propala tako da je nemoguće ponovno uspostaviti bračni suživot.

Kan. 1676 – § 1. Kad zaprimi tužbu, sudski vikar, ako smatra da ona ima nekog temelja, neka je prihvati i, odlukom dodanom na kraju same tužbe, naredi da se primjerak priopći branitelju veze i, ako tužbu nisu potpisale obje stranke, tuženoj stranci, dajući joj rok od petnaest dana da iznese svoje mišljenje o zahtjevu.

§ 2. Kada prođe navedeni rok, nakon što je, ako i koliko god to smatra prikladnim, drugu stranku ponovno upozorio da očituje svoje mišljenje, i saslušavši branitelja veze, neka sudski vikar svojom odlukom odredi sporno pitanje i odluči treba li se parnica voditi redovitim ili kraćim postupkom prema odredbama kann. 1683-1687. Ta odluka neka se odmah priopći strankama i branitelju veze.

§ 3. Ako parnicu treba voditi redovitim postupkom, neka sudski vikar istom odlukom odredi uspostavu sudskoga vijeća ili suca pojedinca s dva prisjednika prema kan. 1673, § 4.

§ 4. Ako se pak odredi kraći postupak, neka sudski vikar postupa prema odredbi kan. 1685.

§ 5. Sporno pitanje mora odrediti s kojeg se razloga ili s kojih se razloga pobija valjanost ženidbe.

Kan. 1677 – § 1. Branitelj veze, zaštitnici stranaka i, ako sudjeluje u

postupku, promicatelj pravde imaju pravo:

1. prisustvovati ispitivanju stranaka, svjedokâ i stručnjakâ, uz poštovanje propisa kan. 1559;

2. pregledati sudske spise, iako još nisu objavljeni, i provjeriti isprave koje su stranke predočile.

§ 2. Stranke ne mogu sudjelovati u ispitivanju o kojem se govori u § 1, br. 1.

Kan. 1678 – § 1. U parnicama o ništavosti ženidbe, sudsko priznanje i izjave stranaka, potkrijepljeni možebitnim svjedocima o vjerodostojnosti samih stranaka, mogu imati snagu potpunog dokaza, a koje sudac neka vrednuje procijenivši sve pokazatelje i pomagala, osim ako se pridruže drugi elementi koji ih opovrgavaju.

§ 2. U istim parnicama, iskaz jednog svjedoka može dati potpun dokaz, ako se radi o službenom svjedoku koji daje izjavu o stvarima koje je vršio po službenoj dužnosti, ili ako okolnosti stvari i osoba to savjetuju.

§ 3. U parnicama o spolnoj nemoći ili o nedostatku privole zbog duševne bolesti ili poremećaja psihičke naravi neka se sudac posluži djelom jednog ili više stručnjaka, osim ako se iz okolnosti očito vidi da je to nekorisno; u ostalim parnicama neka se obdržava propis kan. 1574.

§ 4. Kad god u istraživanju parnice iskrasne veoma vjerojatna dvojba o neizvršenju ženidbe, sud može, saslušavši stranke, obustaviti parnicu o ništavosti, dopuniti istraživanje za oprost od tvrde ženidbe i zatim poslati Apostolskoj Stolici spise zajedno s molbom za oprost jednog ili obaju ženidbenih drugova te s mišljenjem suda i biskupa.

Čl. 4 – Presuda, njezino pobijanje i izvršenje

Kan. 1679 – Presuda, kojom je prvi put ženidba proglašena ništavom, postaje izvršna nakon isteka rokova određenih u kann. 1630-1633.

Kan. 1680 – § 1. Stranka koja se smatra oštećenom, a isto tako promicatelj pravde i branitelj veze, imaju pravo podnijeti ništovnu žalbu protiv presude ili priziv protiv iste, prema kann. 1619-1640.

§ 2. Kad isteknu zakonom predviđeni rokovi za ulaganje i slanje priziva, te nakon što je sud višeg stupnja zaprimio sudske spise, neka se uspostavi sudsko vijeće, odredi branitelja veze i neka se stranke upozori da dadnu primjedbe u određenom roku; nakon što prođe taj rok, sudsko vijeće, ako je očito da je priziv samo odgodan, neka potvrdi odlukom presudu prvog stupnja.

§ 3. Ako je priziv prihvaćen, treba postupati na isti način kao i u prvom stupnju, primjenjujući ono što treba primijeniti.

§ 4. Ako se u prizivnom stupnju iznese novi razlog ništavosti ženidbe, sud ga može, kao u prvom stupnju, prihvatiti i presuditi o njemu.

Kan. 1681 – Ako je donesena izvršna presuda, može se u svako vrijeme prizvati na sud trećeg stupnja radi novog ispitivanja parnice prema odredbi kan. 1644, nakon što se iznesu novi i važni dokazi ili razlozi u neprekoračivu roku od trideset dana poslije najave pobijanja.

Kan. 1682 – § 1. Kada presuda kojom je proglašena ništavost ženidbe postane izvršna, stranke čija je ženidba proglašena ništavom mogu sklopiti novu ženidbu, osim ako to priječi zabrana koja je dodana samoj presudi ili koju je odredio mjesni ordinarij.

§ 2. Čim presuda postane izvršna, sudski je vikar mora priopćiti ordinariju mjesta u kojem je ženidba sklopljena. Ordinarij se pak mora pobrinuti da se što prije u matice vjenčanih i krštenih upiše presuđena ništavost ženidbe i možda određene zabrane.

Čl. 5 – Kraći ženidbeni postupak pred biskupom

Kan. 1683 – Sam dijecezanski biskup mjerodavan je suditi u parnicama o ništavosti ženidbe kraćim postupkom kada:

1. zahtjev podnesu oba ženidbena druga ili jedan ženidbeni drug uz suglasnost

drugoga;

2. okolnosti stvari i osoba, potkrijepljeni svjedočanstvima ili ispravama, ne zahtijevaju pomnije ispitivanje ili istraživanje te jasno ukazuju na ništavost.

Kan. 1684 – Tužba kojom se pokreće kraći postupak, osim onoga što se navodi u kan. 1504, mora:

1. kratko, cjelovito i jasno iznijeti činjenice na kojima se zahtjev temelji;
2. navesti dokaze koje sudac može odmah prikupiti;
3. sadržavati u prilogu isprave na kojima se zahtjev temelji.

Kan. 1685 – Sudski vikar, istom odlukom kojom utvrđuje sporno pitanje, imenuje istražitelja i prisjednika te na sjednicu, koja se ima održati sukladno odredbi kan. 1686, u roku od trideset dana, poziva sve one koji na njoj trebaju sudjelovati.

Kan. 1686 – Istražitelj, ako je moguće, neka prikupi dokaze na samo jednoj sjednici te neka odredi rok od petnaest dana za iznošenje primjedbi u prilog veze i obranâ stranaka, ako ih ima.

Kan. 1687 – § 1. Po primitku spisâ, dijecezanski biskup nakon što se savjetuje s istražiteljem i prisjednikom te razmotri primjedbe branitelja veze i, ako ih ima, obrane stranaka, ako stekne moralnu sigurnost o ništavosti ženidbe neka donese presudu. U protivnom, neka uputi parnicu u redoviti način postupanja.

§ 2. Cjelovit tekst presude, s iznesenim obrazloženjima, neka se što prije priopći strankama.

§ 3. Protiv presude biskupa priziva se na metropolita ili na Rimsku rotu; ako je presudu donio metropolit priziva se na najstarijeg sufragana; a protiv presude drugog biskupa koji nema više vlasti ispod rimskog prvosvećenika

priziva se na biskupa kojega je on trajno odredio.

§ 4. Ako je očito da je priziv samo odgodan, metropolit ili biskup o kojemu se govori u § 3, ili dekan Rimske rote, neka ga svojom odlukom odmah odbace; ako je pak prihvaćen, neka se parnica uputi u redoviti način postupanja u drugome stupnju.

Čl. 6 – Postupak na temelju isprava

Kan. 1688 – Kad primi zahtjev prema odredbi kan. 1676, dijecezanski biskup ili sudski vikar ili postavljeni sudac, nakon što izostavi oblike redovitog postupka, ali pozvavši stranke i uz sudjelovanje branitelja veze, može presudom proglasiti ništavost ženidbe, ako je na temelju isprave, koja nije podložna nikakvu protivljenju ili prigovoru, posve sigurno da postoji zapreka ili da nedostaje zakoniti oblik, samo ako je s jednakom sigurnošću očito da nije dan oprost ili da zastupnik nije imao valjana naloga.

Kan. 1689 – § 1. Protiv toga proglašenja branitelj veze, ako razborito smatra da nedostaci o kojima se govori u kan. 1688 ili neimanje oprosta nisu sigurni, mora se prizvati na suca drugog stupnja, kojemu treba poslati spise s napisanim upozorenjem da se radi o postupku na temelju isprava.

§ 2. Stranka koja se smatra oštećenom ima pravo na priziv.

Kan. 1690 – Neka sudac drugoga stupnja, uz sudjelovanje branitelja veze i nakon što sasluša stranke, odluči na isti način o kojemu se govori u kan. 1688, treba li presudu potvrditi ili da se u parnici radije postupi po redovitome pravnom putu; u tom slučaju vraća parnicu sudu prvog stupnja.

Čl. 7 – Opće odredbe

Kan. 1691 – § 1. Neka se u presudi stranke upozori na ćudoredne, dapače i na građanske obveze koje možda imaju jedna prema drugoj i prema djeci radi uzdržavanja i odgoja.

§ 2. Parnice za proglašenje ništavosti ženidbe ne mogu se voditi usmenim parničnim postupkom o kojem se govori u kann. 1656-1670.

§ 3. U svemu ostalom s obzirom na način postupanja trebaju se primijeniti, osim ako se tome protivi narav stvari, kanoni o suđenjima općenito i o redovitom parničnom suđenju, uz obdržavanje posebnih odredaba za parnice o pravnom stanju osoba i za parnice koje se tiču javnoga dobra.

* * *

Odredba kan. 1679 primjenjivat će se na presude, kojima se ženidba proglašava ništavom, objavljene od dana stupanja na snagu ovog motuproprija.

Ovom se dokumentu pridodaju pravila o načinu postupanja, koja sam smatrao neophodnima za ispravnu i savjesnu primjenu obnovljenog zakona, koji se ima brižljivo primjenjivati radi zaštite dobra vjernikâ.

Nalažem da ono što sam odredio ovim motuproprijem bude valjano i učinkovito unatoč svakoj protivnoj odredbi, pa makar ona bila vrijedna posebnog spomena.

S pouzdanjem povjeravam zagovoru slavne i blagoslovljene vazda Djevice Marije, Majke milosrđa, i blaženih apostola Petra i Pavla djelotvornu provedbu novog ženidbenog postupka.

Dano u Rimu, pri Svetome Petru, 15. kolovoza, na svetkovinu Uznesenja Blažene Djevice Marije, godine 2015., treće moga Pontifikata.

Franjo

Način postupanja u parnicama za proglašenje ništavosti ženidbe

Treća opća izvanredna skupština Biskupske sinode, održana u listopadu 2014. godine, utvrdila je poteškoću vjernikâ u pristupanju crkvenim sudovima. Budući da je biskup, poput dobrog Pastira, dužan ići ususret svojim vjernicima kojima je potrebna posebna pastoralna skrb, uz detaljne odredbe za primjenu ženidbenog postupka, činilo se prikladnim, podrazumijevajući suradnju Petrova nasljednika i biskupâ u širenju poznavanja zakona, ponuditi

neka sredstva kako bi rad sudova odgovarao zahtjevima vjernika, koji traže utvrđivanje istine o postojanju ili nepostojanju vèza njihove neuspjele ženidbe.

Čl. 1 – Biskup je, snagom odredbe kan. 383, § 1, dužan u apostolskom duhu pratiti rastavljene ili razvedene ženidbene drugove, koji su zbog svoje životne situacije možda napustili vjersku praksu. On, dakle, sa župnicima (usp. kan. 529, § 1) dijeli pastoralnu skrb za te vjernike u teškoćama.

Čl. 2 – Predprocesna ili pastoralna istraga, koja unutar župnih ili biskupijskih struktura obuhvaća rastavljene ili razvedene vjernike koji dvoje o valjanosti svoje ženidbe ili su uvjereni u njezinu ništavost, usmjerena je prema upoznavanju njihove situacije i prikupljanju korisnih elemenata za moguću provedbu redovitog ili kraćeg sudskog postupka. Ta će se istraga provoditi u okviru jedinstvenog biskupijskog ženidbenog pastoralala.

Čl. 3 – Ta će se istraga povjeriti osobama prikladnim po mišljenju mjesnog ordinarija, koje za to posjeduju odgovarajuće kompetencije a koje ne moraju biti isključivo kanonsko-pravne. U prvome redu to su vlastiti župnik ili onaj koji je ženidbene drugove pripremao za sklapanje ženidbe. Ta savjetodavna zadaća može se povjeriti i drugim klericima, posvećenim osobama ili laicima koje odobri mjesni ordinarij.

Jedna ili više biskupija zajedno, prema sadašnjem ustrojstvu, mogu ustanoviti stalno tijelo koje će vršiti ovu službu i mogu, ako je potrebno, sastaviti *Vademecum (Priručnik)* koji će navesti osnovne elemente potrebne za prikladniju provedbu istrage.

Čl. 4 – Pastoralna istraga prikuplja elemente korisne za eventualno pokretanje parnice od strane ženidbenih drugova ili njihova zastupnika pred mjerodavnim sudom. Neka se istraži jesu li stranke suglasne u traženju ništavosti.

Čl. 5 – Nakon što se prikupe svi elementi, istraga se zaključuje tužbom, koju, ako to stvar zahtijeva, treba podnijeti mjerodavnom sudu.

Čl. 6 – Budući da se Zakonik kanonskog prava mora primjenjivati u svakom pogledu, uz poštivanje posebnih odredaba, i na ženidbene postupke, imajući na umu odredbu kan. 1691, § 3, ovim se pravilima ne želi detaljno opisati čitav postupak, već se prije svega želi rasvijetliti glavne zakonodavne novine i

dopuniti ih, tamo gdje je potrebno.

Naslov I. – Mjerodavno sudište i sudovi

Čl. 7 – § 1. Naslovi mjerodavnosti o kojima se govori u kan. 1672 istovrijedni su, uz poštovanje koliko je moguće načela blizine suca i stranaka.

§ 2. Suradnjom sudova pak, sukladno kan. 1418, treba osigurati da svatko, bilo stranka ili svjedok, može sudjelovati u postupku uz što manji trošak.

Čl. 8 – § 1. U biskupijama koje nemaju vlastiti sud, neka se biskup što prije pobrine za formaciju osoba koje će moći surađivati na sudu u rješavanju ženidbenih parnica, također putem tečajeva trajnog i stalnog obrazovanja koje u zajedničkoj namjeri promiču biskupije ili skupine biskupija i Apostolska Stolica.

§ 2. Biskup može odstupiti iz međubiskupijskog suda osnovanog prema odredbi kan. 1423.

Naslov II. – Pravo pobijanja ženidbe

Čl. 9 – Ako ženidbeni drug umre tijekom postupka, prije zaključenja parnice, obustavlja se tijek parnice dok drugi ženidbeni drug ili onaj koga bi se to ticalo ne zatraži njezin nastavak; u tom slučaju zakoniti interes treba dokazati.

Naslov III. – Pokretanje i istraživanje parnice

Čl. 10 – Sudac može dopustiti usmeni zahtjev kad god je stranka spriječena podnijeti tužbu; ipak neka naloži da bilježnik napismeno sastavi spis koji se treba pročitati stranci i koji ona mora potvrditi, a koji zamjenjuje pisanu tužbu stranke sa svim pravnim učincima.

Čl. 11 – § 1. Tužba se podnosi biskupijskom ili međubiskupijskom sudu koji je odabran prema odredbi kan. 1673, § 2.

§ 2. Smatra se da se tužbi ne protivi tužena stranka koja se prepusti pravednosti suda ili koja, nakon što je po drugi put propisno pozvana, ne odgovori.

Naslov IV. – Presuda, njezino pobijanje i izvršenje

Čl. 12 – Za moralnu sigurnost koju pravo zahtijeva nije dovoljna veoma velika važnost dokaza i pokazatelja, nego se zahtijeva da bude isključena svaka utemeljena i razborita dvojba o zabludi, pravnoj i činjeničnoj, iako se ne isključuje sama mogućnost protivnoga.

Čl. 13 – Ako stranka izričito izjavi da odbija bilo kakve obavijesti o parnici, smatra se da se odrekla mogućnosti primiti primjerak presude. U tom slučaju može joj se priopćiti samo odredbeni dio presude.

Naslov V. – Kraći ženidbeni postupak pred biskupom

Čl. 14 – § 1. Među okolnostima stvari i osoba koje mogu dopustiti vođenje parnice ništavosti ženidbe kraćim postupkom prema odredbama kann. 1683-1687, navode se primjerice: ono pomanjkanje vjere koje može proizvesti hinjenu privolu ili zabludu koja određuje volju, kratkoća bračnog suživota, pobačaj učinjen radi sprječavanja rađanja potomstva, tvrdokorno ustrajavanje u izvanbračnoj vezi u vrijeme ili neposredno nakon vjenčanja, zlonamjerno zatajivanje neplodnosti ili teške zarazne bolesti ili djece rođene iz prethodne veze ili zatvorske kazne, razlog sklapanja ženidbe koji je potpuno stran bračnome životu ili ženidba sklopljena zbog nepredviđene trudnoće, fizičko nasilje radi iznude privole, manjak uporabe razuma dokazan medicinskom dokumentacijom, itd.

§ 2. Među dokaznim su sredstvima koja podupiru tužbu svi oni medicinski dokumenti koji očito čine nekorisnom provedbu službenog vještačenja.

Čl. 15 – Ako je podnesena tužba radi pokretanja redovitog postupka, ali sudski vikar smatra da se parnica može voditi kraćim postupkom, neka prigodom priopćenja tužbe prema odredbi kan. 1676, § 1, pozove tuženu stranku koja nije potpisala istu da sudu priopći namjerava li pridružiti se podnesenoj tužbi i sudjelovati u postupku. Kad god to bude potrebno, on neka stranku ili stranke koje su potpisale tužbu pozove da čim prije dopune tužbu prema odredbi kan. 1684.

Čl. 16 – Sudski vikar može samoga sebe odrediti istražiteljem; ipak, ako je to moguće, neka imenuje istražitelja iz biskupije iz koje parnica potječe.

Čl. 17 – Prigodom poziva na sud prema kan. 1685, strankama treba priopćiti da pitanja koja žele da se prilikom ispitivanja postave strankama ili svjedocima, ako ih već nisu priložile tužbi, mogu podnijeti najmanje tri dana prije istražne sjednice.

Čl. 18 – § 1. Stranke i njihovi odvjetnici mogu nazočiti preslušanju drugih stranaka i svjedokâ, osim ako istražitelj smatra da zbog okolnosti stvari i osoba treba postupiti drukčije.

§ 2. Bilježnik je dužan sastaviti zapisnik s odgovorima stranaka i svjedokâ, ali u sažetom obliku i samo s obzirom na ono što se odnosi na bit sporne ženidbe.

Čl. 19 – Ako se parnica vodi na međubiskupijskom sudu, presudu izriče biskup mjesta na temelju kojeg je utvrđena mjerodavnost prema odredbi kan. 1672. Ako ih pak ima više, neka se, ukoliko je moguće, primijeni načelo blizine između stranaka i suca.

Čl. 20 – § 1. Dijecezanski biskup prema svom razboritom sudu neka odredi način izricanja presude.

§ 2. U presudi, koju u svakom slučaju mora potpisati biskup zajedno s bilježnikom, neka se ukratko i sustavno obrazlože razlozi odluke i neka se priopći strankama, redovito u roku od mjesec dana od dana odluke.

Naslov VI. – Postupak na temelju isprava

Čl. 21 – Mjerodavni dijecezanski biskup i sudski vikar određuju se sukladno odredbi kan. 1672.

[1] Usp. II. VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Lumen Gentium*, br. 27.

[2] Usp. ZKP, kan. 1752.

[3] Usp. PAVAO VI., Govor sudionicima II. međunarodnog simpozija kanonskog prava, 17. rujna 1973.

[4] Usp. *Relatio Synodi*, br. 48.

[5] Usp. FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, br. 27, u: AAS, 105 (2013.), 1031.